

Advies van de Commissie Onderzoek Rekening (COR) over de Gemeenterekening 2020

Commissie tot Onderzoek van de Rekening

Dennis Tak, voorzitter

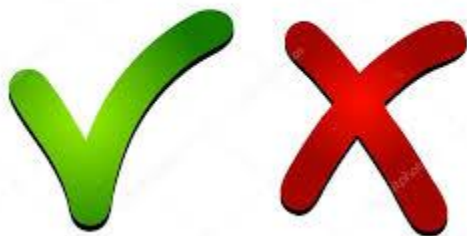
Pascal Lansink - Bastemeijer, lid

Geert Koster, lid

Jeroen Postma, lid

Jaap Rozema, lid

Mark Jongsma, commissiegriffier

Hoofdstuk 1	Aanbevelingen van de COR	Pag. 3
Hoofdstuk 2	Inleiding	5
Hoofdstuk 3	Hoofdpijnen en Advies	7
3.1	<i>Hoofdpijnen van dit rapport</i>	7
3.2	<i>Strekking van de verklaring van de accountant en tijdigheid</i>	8
3.3	<i>Rekeningresultaat, afwijkingen van de begroting en financiële positie</i>	8
3.4	<i>Correctieproces en late oplevering van dossiers</i>	9
3.5	<i>Advies COR inzake vaststelling <u>jaarrekening</u></i>	9
Hoofdstuk 4	Oordeel van de accountant	11
4.1	<i>Controleverklaring, Getrouwheid en rechtmatigheid</i>	11
4.2	<i>Rechtmatig (Europees) aanbesteden</i>	11
4.3	<i>Proces Sociale uitkeringen en Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO)</i>	12
4.3.1	<i>TOZO</i>	12
4.3.2	<i>BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten)</i>	13
4.4	<i>Verstekte subsidies</i>	14
Hoofdstuk 5	Onderzoek door de COR	15
5.1	<i>Bevindingen</i>	15
5.2	<i>Balans en Purchase to Pay (P2P)</i>	15
5.3	<i>Uitgaven Sociaal Domein</i>	15
5.4	<i>Financiële positie</i>	17
5.5	<i>IT-General Controls (ITGC) in de clusters</i>	17
5.6	<i>Informatiewaarde jaarstukken en overige P&C-documenten</i>	18
5.7	<i>Grondexploitaties</i>	18
5.8	<i>Kamer van Koophandel Check (Kvk-check)</i>	18
5.9	<i>Onderwijshuisvesting</i>	19
5.10	<i>Corona-crisis</i>	20
5.11	<i>Beter en moderner jaarrekeningproces en vermindering afhankelijkheid van derden</i>	20
5.12	<i>Leges Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO-leges)</i>	21
5.13	<i>Ander verantwoordingsdebat</i>	22
Hoofdstuk 6	Verantwoording COR en grondslag werkzaamheden	23
Hoofdstuk 7	Verdere informatie met betrekking de jaarrekening 2020 en overige relevante informatie	25
7.1	<i>Van begroting naar jaarrekening</i>	
7.2	<i>Overige relevante informatie / bronnen</i>	

Hoofdstuk 1 Aanbevelingen van de COR

In onderstaande tabel staan de COR-aanbevelingen over 2020 (in willekeurige volgorde). De diverse aanbevelingen zijn in hoofdstuk 5 verder uitgewerkt.

Nr.	Onderwerp	Aanbeveling
1.	Balans en correctieproces	Zorg tijdens de eindejaarscontrole voor een tijdige balansbepaling en borg dat correcties zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden. Trek werkzaamheden die eerder uitgevoerd kunnen worden naar voren.
2.	IT(GC)	Blijf per cluster specifieke applicatie rapporteren in de voortgangsrapportages aan de COR en borg vanaf controlejaar 2022 een optimale mix van systeem – en gegevensgerichte controles voor alle cluster specifieke applicaties, alsook voor de concern brede systemen.
3.	Grondexploitaties	- Verwerk wijzigingen tijdig in de projectadministratie, zodat de Raad op tijd geïnformeerd kan worden en niet achteraf. - Ontwikkel voor de middellange termijn een strategie om de Rotterdamse portefeuille minder gevoelig te maken voor marktontwikkelingen en informeer hierover de Raad.
4.	Beter en moderner jaarrekeningproces	Analyseer het verbeterpotentieel in de primaire processen om versimpeling en verbeteringen te realiseren.
5.	Corona-crisis	Borg de “Lessons Learned” voor eventuele toekomstige vergelijkbare situaties en rapporteer hierover in het najaar aan de Raad.

Nr.	Onderwerp	Aanbeveling
6.	Informatiewaarde jaarstukken en overige P&C-documenten	Focus op de ontwikkeling van de p&c-producten en op de speerpunten van het beleid.
7.	WABO-leges	Analyseer de begroting en de realisatie van de afgelopen 5 jaar en kom op basis van die ervaringscijfers eventueel met aanpassingen in de begroting en neem daarbij de veranderende wetgeving mee.
8.	Nevenfuncties	Herzie de procedure van nevenfuncties naar aanleiding van de "KvK-Check" door de accountant.
9.	Sociaal Domein	Ga bij de begroting in het sociaal domein zowel voor de lasten als voor de baten uit van realistische aannames.

Over de implementatie – en de voortgang van de aanbevelingen kan door het college gerapporteerd worden middels de voortgangsrapportages en middels de voortgang aanbevelingen COR en Accountant.

Hoofdstuk 2 Inleiding

Elk jaar moet het college van Burgemeester en Wethouders (college) verantwoording afleggen aan de Gemeenteraad (Raad) over het gevoerde beleid en het financiële beheer. Hoeveel heeft het college besteed en waaraan? Met een begroting van ongeveer € 3,7 miljard is adequate en transparante verantwoording van het grootste belang.

Op grond van de Verordening op de COR is de door het gemeentebestuur opgestelde jaarrekening 2020 door de commissie onderzocht. Het advies van de COR richt zich op de gemeentelijke rekening en bijbehorende stukken, zoals bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet en de controleverordening van de gemeente Rotterdam. Het onderzoek, inclusief een advies over de vaststelling van de jaarrekening, wordt hiermee aan de Raad aangeboden.

De bevindingen van de COR zijn als volgt opgenomen in dit rapport. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de conclusie en de hoofdlijnen van het advies van de COR aan de Raad.

In hoofdstuk 4 wordt gerapporteerd over het oordeel van de accountant en bijbehorende rechtmatigheid- en getrouwheidkwesties en over het verloop van het proces. Het bijbehorende [accountantsverslag over 2020](#) dient als noodzakelijke bouwsteen voor het advies over de vaststelling van [de gemeenterekening](#) 2020 en spreekt voor zich. [Het accountantsverslag](#) is 7 mei openbaar geworden en door de accountant nader toegelicht aan de COR-leden op 18 mei. Tevens hebben de COR-leden tijdens deze bespreking vragen gesteld aan de accountant en aan de wethouder financiën. Raad, college en ambtelijk apparaat wordt geadviseerd om gedegen kennis te nemen van de bevindingen van de accountant. We roepen het college op om ook het ambtelijk apparaat (inclusief het lijnmanagement) breed kennis te laten nemen van de bevindingen van de accountant en de adviezen te implementeren.

In het vijfde hoofdstuk rapporteert de COR over haar eigen aanvullende onderzoek. Het aanvullende onderzoek bestaat uit een analyse van de [gemeenterekening](#), [het accountantsverslag](#) en het houden van hoorzittingen met enkele wethouders.¹ De COR beschrijft in dit hoofdstuk 12 bevindingen die samen met het rapport van de accountant leiden tot 9 aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn een synthese van het accountantsverslag en het eigen COR-onderzoek.

¹ De COR heeft op 21 en 25 mei 2019 openbare hoorzittingen georganiseerd met [Wethouder Moti](#), [Wethouder Bokhove](#) en [wethouder de Langen](#). De hoorzittingen, de gestelde vragen en de gegeven antwoorden, zijn terug te zien door op de betreffende wethouder te klikken (ctrl klik).

In het zesde hoofdstuk treft u de eigen verantwoording van de COR over de achterliggende periode en de grondslag voor de werkzaamheden van de COR.

In het zevende hoofdstuk treft u ten slotte de verdere informatie met betrekking tot de jaarrekening 2020 en overige relevante informatie. Door op de linkjes te klikken komt u bij de genoemde documenten.

Hoofdstuk 3 Hoofdpijnen en Advies

3.1 Hoofdpijnen van dit rapport

Het doel van dit rapport is rapporteren over de bevindingen van de commissie aan de Raad. Het onderzoek naar de jaarstukken richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer en op de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering 2020.

Sinds 2019 wordt in de begrotingscyclus alleen over taken (taakvelden) en programma's gerapporteerd. Dat is door het college gedaan om de Rotterdamse prestaties beter te kunnen vergelijken met andere gemeenten. Er zijn inmiddels diverse websites waar op allerlei gebieden vergelijkingen tussen gemeenten gemaakt worden. Daarnaast is er sinds de begroting 2019 een nieuwe indeling ontwikkeld, waardoor cijfers en ontwikkelingen gedurende het jaar beter met elkaar in verband te brengen zijn.

De Raad ontvangt van het college [de gemeentelijke jaarrekening](#) en van de accountant (PricewaterhouseCoopers (PwC)) de [controleverklaring](#) en het [accountantsverslag](#) over de jaarrekening. De controleverklaring is dit jaar voor het eerst geïntegreerd in de website (www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl). De COR heeft deze documenten onderzocht en heeft daarnaast 3 hoorzittingen met wethouders georganiseerd over opvallende punten in de jaarstukken; met name voor wat betreft rechtmatigheidsissues en (grote) afwijkingen van de begroting.

In het onderzoek van de COR staat de vraag centraal of er door het college gehandeld is binnen de met de Raad afgesproken (financiële) kaders – en regelgeving en of aan het college decharge verleend kan worden inzake het gevoerde financiële beheer.

De COR blijft kritisch op het financieel beheer van de gemeente. Op onderdelen is vooruitgang geboekt, maar de snelheid van de vooruitgang en het lerend vermogen van de organisatie blijft een belangrijk aandachtspunt. Er wordt weliswaar gewerkt aan diverse procesverbeteringen met nieuwe methoden en technieken, maar dit verloopt soms traag en mist soms executiekracht. De Coronacrisis onderstreept juist de noodzaak van deze verbeteringen en de COR roept het college op om de executiekracht van de noodzakelijke verbeteringen verder te verhogen en indien nodig vast te leggen in prestatieafspraken.

3.2 Strekking van de verklaring van de accountant en tijdigheid

De COR is tevreden met de goedkeurende verklaring, en wil het College een compliment geven voor het onderdeel Inkopen en Europees Aanbesteden, waarbij het rechtmatigheidsoordeel significant verbeterd is t.o.v. 2019 (zie ook paragraaf 4.2). Voor het eerst in jaren is sprake van een duidelijk verbetering van het rechtmatigheidsoordeel over dit controleproces.

De controleverklaring is niet op 23 april, maar op 7 mei opgeleverd. Over deze vertraging is de COR en later ook nog de Raad geïnformeerd. De vertraging had te maken met o.a. een aantal correctieboekingen waaronder de TOZO. Op grond van een (vrij late) uitspraak van de Commissie BBV mochten de inkomsten (€ 10 mln.) uit het 2e compensatiepakket corona circa € 10 mln. niet als baat in 2020 verantwoord worden en is dit gecorrigeerd.

Gezien de aard van de vertraging en de ingewikkelde omstandigheden vanwege de Corona-crisis, vindt de COR deze vertraging te billijken.

Tegelijkertijd ligt er de ambitie van de Raad en van de accountant om tot een verdere versnelling in de controle van het jaarrekeningproces te komen, middels een beter en moderner jaarrekeningproces. Alhoewel de interne beheersing verbetert, is een verdere kwaliteitsimpuls nodig om een verdere versnelling van het jaarrekeningproces mogelijk te maken. Het plan van aanpak 'beter en modern jaarrekeningproces' ligt als basis voor een versnelling van het jaarrekeningproces. De resultaten hiervan worden momenteel geëvalueerd. De uitkomsten moeten een basis vormen voor het uitvoeren van een efficiënter jaarrekeningproces. Dit plan is echter een eerste stap, waar de focus ligt om "first time right" in de eerste lijn te realiseren.

3.3 Rekeningresultaat, afwijkingen van de begroting en financiële positie

Het rekeningresultaat bedraagt € 86,2 mln. De bestemmingsvoorstellen type 1 (vanwege co-financieringsafspraken met het Rijk, expliciete juridische verplichtingen of vanwege niet ingezette middelen Gemeentefonds met een incidenteel karakter) komen in totaal uit op € 59,8 mln. Het rekeningresultaat na bestemming komt uit op € 26,4 mln. positief. Met name de afwijkingen van de begroting in het sociaal domein vallen op (zie ook paragraaf 5.3).

3.4 Correctieproces en late oplevering van dossiers

In 2020 zijn er door Financial Audit (FA) en de accountant 33 fouten geconstateerd met een totaalbedrag van € 94,1 mln. met een correctieproces en extra controlekosten als gevolg. Dit is een stijging t.o.v. voorgaand jaar, zowel in aantal fouten alsook in de hoogte van het bedrag.

Naast het correctieproces zijn enkele specifieke dossiers, zoals waardering Warmtebedrijf, het Schiekadeblok, de waardering van het Rotterdam Ahoy Convention Centre (RACC) en de afwaardering van het Timmerhuis laat opgeleverd door de organisatie, waardoor de controle van deze posten laat in het proces is afgerond. Het fout en niet tijdig aanleveren van dossiers zorgt voor extra werkzaamheden bij de accountant, waardoor de accountant meer uren heeft moeten maken om de controle af te kunnen ronden.

In het najaar van 2020 is het RACC opgeleverd als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid. In eerste instantie was een belangrijke afwaardering opgenomen (in de vorm van een voorziening), aangezien er indicaties waren dat de marktwaarde belangrijk lager was dan de boekwaarde van € 59 mln. Gezien de recente oplevering riep dit de vraag op of er sprake was van afwaardering van de onrendabele top of dat het RACC moest worden aangemerkt als investering met een maatschappelijke functie. In dat laatste geval is conform het BBV afwaardering niet aan de orde. Op basis van een robuuste dialoog tussen accountant en organisatie is besloten een voorziening te vormen van € 5,5 mln. Dit bedrag is gebaseerd op de inschatting van het college dat de variabele huur, die omzet gerelateerd is, niet meer zal worden ontvangen doordat op dit moment het verwachte activiteitsniveau bij het RACC lager is. Ook zal het college gedurende 2021 de waarde opnieuw toetsen.

De accountant constateert dat de actualisatie van de cijfers van het Warmtebedrijf later is gerealiseerd dan gebruikelijk. Gezien de complexiteit en de mogelijke impact van dit dossier vraagt de accountant uw aandacht voor het tijdig actualiseren en kritisch beoordelen van de businesscase Warmtebedrijf (zie Pag. 2 en 8 van het [accountantsverslag](#)).

Het zwaartepunt van de balanscontrole ligt hiermee nog steeds in de maanden februari, maart en april. Reeds bij de jaarrekening 2017 deed de COR hier een aanbeveling over. Toen bedroeg het aantal fouten ca. € 300 mln. Sindsdien is het aantal fouten en de omvang van de fouten fors gedaald, maar in 2020 is er sprake van een stijging in aantal fouten en in omvang (deels verklaarbaar door Corona en TOZO), maar niet wenselijk. De COR ziet liever dat er tijd en energie gestoken wordt in beheersmaatregelen vooraf, dan correcties achteraf. Het percentage van 'first time right' dossiers moet dus weer omhoog in 2021 en niet omlaag zoals in 2020.

3.5 Advies COR inzake vaststelling jaarrekening

Het advies aan de Raad gaat specifiek om de vraag of er door het college gehandeld is binnen de geldende wet- en regelgeving voor het financieel beheer van de gemeente. De COR heeft geconstateerd dat dit gedurende het boekjaar 2020 het geval is geweest. Gezien de bevindingen van de COR wordt de Raad geadviseerd om de jaarstukken 2020 vast te stellen, zoals bedoeld in artikel 198 van de Gemeentewet. De jaarrekening zal, indien het advies van de COR wordt gevolgd, naar verwachting door de Raad worden vastgesteld op 15 juni 2021. Daarmee wordt voldaan aan het wettelijke voorschrift voor het college om de door de Raad vastgestelde jaarrekening voor 15 juli aan Gedeputeerde Staten (GS) toe te sturen (artikel 200 gemeentewet). Met het vaststellen van de jaarrekening door de Raad wordt de leden van het college decharge verleend ten aanzien van het gevoerde financieel beheer over het afgelopen jaar, behoudens later in rechte gebleken onregelmatigheden.

De COR concludeert dat de Raad de gemeenterekening 2020 kan vaststellen en adviseert de Raad de aanbevelingen van de COR over te nemen.

Hoofdstuk 4 Oordeel van de accountant

De jaarrekening 2020 van de gemeente Rotterdam is op 7 mei 2021 door de accountant voorzien van een goedkeurende controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Voor de gemeentelijke bedrijfsvoering en continuïteit in de P&C-cyclus is dit oordeel belangrijk. Dit betekent dat de jaarrekening naar zijn overtuiging een getrouw – en rechtmatig beeld geeft van het eigen vermogen per 31 december 2020 en van de baten en lasten over het afgelopen jaar.

Op de uitkomsten van de controle is door de accountant op 18 mei 2021 aan de COR-leden een toelichting gegeven. Vragen van de COR over het verslag zijn door de accountant en door de wethouder financiën beantwoord. De uitkomsten van het onderzoek van de accountant spreken voor zich en kunt u (samengevat) lezen in dit hoofdstuk en in het accountantsverslag.

4.1 Controleverklaring, Getrouwheid en rechtmatigheid

De accountant heeft op 7 mei zowel voor de getrouwheid als de rechtmatigheid een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Kort samengevat is rechtmatigheid het naleven van wet- en regelgeving. Getrouwheid is de mate waarin de opgenomen informatie in de jaarrekening daadwerkelijk klopt (juistheid en volledigheid).

De jaarstukken van gemeente Rotterdam geven een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva van de gemeente op 31 december 2020 en van de baten en lasten over 2020 en zijn in overeenstemming met het BBV.

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020, in alle van materieel belang zijnde aspecten, zijn rechtmatig tot stand gekomen en in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen en het op 17 december 2020 door de Raad vastgestelde lijst van relevante wet – en regelgeving.

4.2 Rechtmatig (Europees) aanbesteden

De (financiële) omvang van het (Europees) aanbestedingsproces bedraagt ruim € 1 miljard. Het oordeel over dit controleproces is significant verbeterd. De COR en de accountant hebben hier de afgelopen jaren diverse aanbevelingen over gedaan en de COR constateert met tevredenheid dat er voor het eerst sinds 2017 duidelijk sprake is van een verbetering. De COR heeft er daarnaast vertrouwen in dat dit beeld het komende jaar verder verbetert, maar wijst erop dat er continue aandacht en focus van de organisatie op dit proces zal moeten zijn en blijven, omdat verslapping van de aandacht voor dit proces snel tot een verslechtering van het rechtmatigheidsoordeel kan leiden. Bij iedere aanbesteding zal dus aandacht

moeten zijn – en blijven voor de rechtmatigheidsaspecten. Op pag. 9 van het accountantsverslag treft u het oordeel van de accountant over dit proces alsmede de onderliggende analyse van de rechtmatigheidsfout van ca. € 14 mln.

De eerder door het college genomen extra maatregelen voor dit controleproces lijken hun vruchten af te werpen. Ook het plan van aanpak “Terugdringing onrechtmatigheid” dat door de Concern Directie (CD) medio 2019 is vastgesteld, wat als doel heeft de onrechtmatigheid verder terug te dringen, lijkt effect te sorteren.

De COR roept het college op om deze trend van het rechtmatigheidsoordeel in 2021 verder uit te bouwen. Ook verdienen de clusters Stadsontwikkeling en Stadsbeheer extra aandacht op dit onderdeel, omdat daar in tegenstelling tot de andere clusters het rechtmatigheidsoordeel verslechterd is.

Cluster cf FA	2017 (*€1.000)	2018 (*€1.000)	2019 (*€1.000)	2020 (*€1.000)
BCO	6.671	2.455	9.124	1.281
MO	1.519	988	247	147
SB	2	7.611	2.365	1.599
SB Lease	4.759	2.820	1.522	2.821
SO	1.540	1.694	4.591	7.375
Hoekse Lijn	290	4.180	3.894	753
W&I	2.555	441	89	-
SO&SB	5.434	733	-	-
Totaal	22.770	20.922	21.832	13.975

(Overzicht rechtmatigheidsfouten (Europees) aanbesteden per cluster - Bron: eindrapportage Financial Audit 2020)

4.3 Proces Sociale uitkeringen en Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO)

De omvang van deze processen is aanzienlijk en de uitbraak van het Corona-virus zal bij dit proces ook in 2021 nog extra aandacht vragen vanwege een hausse aan bijstandsaanvragen en aanvragen voor TOZO.

4.3.1 TOZO

De Uitvoeringskosten van TOZO zijn meer dan gedekt door de bijdrage van het Rijk. Het saldo van baten en lasten voor TOZO is € 11 mln. hoger dan begroot, vooral doordat de vergoeding voor de uitvoeringskosten al is verwerkt, terwijl de uitvoeringskosten in het volgende jaar doorlopen. Het college heeft daarom voorgesteld vanuit het resultaat € 7,5 mln. toe te voegen aan een bestemmingsreserve. Het afgelopen jaar heeft de organisatie 46.000 TOZO-aanvragen verwerkt, onder meer door de inzet van geautomatiseerde verwerking van besluiten. De accountant heeft geen materiële onrechtmatigheden gesignaleerd inzake de TOZO-uitkeringen.

4.3.2 BUIG

Het aantal bijstandsontvangers liep vanaf 2017 gestaag terug. Maar de coronacrisis heeft die ontwikkeling gestopt (toename bijstand in 2020 was 7,8%). Prognoses voor de komende jaren geven aan dat de groei van het aantal bijstandsgerechtigden waarschijnlijk doorzet. Daarmee kan het collegetarget (30.000 mensen aan het eind van deze collegeperiode in de bijstand) naar verwachting niet meer gehaald worden.

Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid rondom de uitkeringen en de loonkostensubsidie, en voor de uitvoering ervan. De financieringssystematiek sluit hierbij aan. De budgetten worden vooraf door het Rijk verdeeld over de gemeenten. Dit geeft gemeenten een prikkel om zoveel mogelijk mensen uit een uitkering te houden en aan het werk te helpen en houden.

Het Rijk stelt jaarlijks een macrobudget vast dat volgens een vaste verdeelsystematiek onder de gemeenten wordt verdeeld. Dat budget is ongeoormerkt: een gemeente mag een overschot vrij besteden, maar moet een tekort in beginsel ook zelf opvangen. Gemeenten met grote tekorten kunnen een beroep doen op gedeeltelijke compensatie: de vangnetuitkering.

Omdat gemeente Rotterdam de afgelopen jaren overschotten had, zal nog niet direct gebruik gemaakt kunnen worden van de vangnetregeling, maar zullen eventuele tekorten in eerste instantie zelf opgevangen moeten worden. De gemeente heeft hiervoor een bestemmingsreserve BUIG. In deze bestemmingsreserve zit ultimo 2020 een bedrag van € 35,5 mln. De komende jaren zal naar verwachting een beroep moeten worden gedaan op deze bestemmingsreserve om de uitkeringen te kunnen blijven bekostigen.

Mocht gemeente Rotterdam op termijn gebruik moeten maken van de vangnetregeling, dan is het op orde zijn van het rechtmatigheidsdossier van belang voor de eventuele toekenning van deze regeling aan Rotterdam. De wethouder heeft dit belang in de hoorzitting onderkend. Eventuele onrechtmatigheden worden ingehouden op een eventuele vangnetuitkering.

Het rechtmatigheidsdossier van werk & inkomen toont een tweeledig beeld. Enerzijds is de fout t.o.v. voorgaand controlejaar gedaald van 4,6 mln. naar 2,4 mln., maar anderzijds is de onzekerheid gestegen van 0 naar 3,7 mln. Deze onzekerheid is te wijten aan de Covid-19-situatie, waar geen/onvoldoende beoordeling heeft kunnen plaatsvinden van de woon-leefsituatie.

De impact van het stijgende aantal bijstandsuitkeringen en de TOZO-regeling op de personele organisatie van Werk en Inkomen (W&I) was fors. De wethouder heeft toegezegd dat hij nog schriftelijk

bij de Raad terugkomt op de exacte aantallen aangenomen personeel i.r.t. TOZO en BUIG. Hij zal daarbij een onderscheid maken in de verhouding vast/flexibel personeel.

De COR heeft tijdens de hoorzitting met wethouder Moti geconstateerd dat hij goed stuurt op deze processen en de dossiers nauwgezet volgt.

4.4 Verstrekte subsidies

Uit de deelwaarneming van de accountant op de verstrekte subsidies blijkt een geëxtrapoleerde onzekerheid van € 8,4 mln. Deze onzekerheid is te wijten aan het feit dat de prestatielevering onvoldoende wordt onderbouwd door de subsidienemer, zoals vereist in de verleningsbeschikking. De prestatielevering kan niet worden gekoppeld aan het verleende bedrag. Op basis van deze bevinding is een schatting gemaakt van de meest waarschijnlijke onzekerheid.

Gezien de (financiële) omvang van dit proces vraagt de naleving van procedures en vastlegging om extra bestuurlijke aandacht. Door de Corona-crisis zal dit proces, vanwege diverse onzekerheden rond de verstrekte subsidies, ook in 2021 nog veel extra aandacht vragen. Belangrijk is om een goede – en eenduidige vastlegging te borgen in de controledossiers.

De COR concludeert dat er in 2020 door het college gehandeld is binnen de geldende getrouwheids – en rechtmatigheidsgrenzen.

Hoofdstuk 5 Onderzoek door de COR

5.1 Bevindingen

De COR heeft 12 bevindingen bij de jaarrekening 2020. Naar aanleiding van deze bevindingen doet de commissie in paragraaf 4.1.1 aanbevelingen aan de raad.

5.2 Balans en “Purchase tot Pay” (P2P)

In de balanscontrole is nog steeds veel ruimte voor verbetering. Diverse correcties zijn uitgevoerd om binnen de tolerantiegrenzen van de accountant te blijven. Het aantal “first time right” dossiers voor de controle 2021 zal nog fors verhoogd moeten worden en de onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen zullen veel meer “up to date” moeten zijn.

Meest in het oog springend is het dossier P2P. Reeds vorig jaar is door de accountant aandacht gevraagd voor dit dossier en dan met name voor het juist registreren van leveringen, zodat de balanspositie voor aangegane verplichtingen juist wordt verantwoord. Geconstateerd is, dat het proces nog steeds niet goed verloopt. De balanspost ultimo 2020 bedroeg € 50,9 mln. Tijdens de controle is geconstateerd dat deze post € 10 mln. te hoog was opgenomen. Dit heeft tot de nodige aanvullende werkzaamheden geleid om een juiste balanspositie te bepalen.

Uiteindelijk heeft er een correctie plaatsgevonden en bleef er een niet te corrigeren fout van 5,7 mln. staan (zie ook pag. 8i van het accountantsverslag). Daarnaast resteert uit de controle een onzekerheid van € 4,5 mln. De accountant vraagt het college om tijdige aandacht voor de totstandkoming van deze balanspositie, gezien de jaarlijks terugkerende materiële fouten.

5.3 Uitgaven Sociaal Domein

De lasten in het sociaal domein zijn wederom toegenomen ten opzichte van 2018 en 2019 en overschrijden fors de initiële begroting 2020. Deze trend doet zich al voor sinds de decentralisaties en wij vragen het college net zoals in voorgaande jaren om aandacht voor het in de grip houden van de totale lasten. De lasten sociaal domein (zorg) zijn ten opzichte van 2019 met € 68 mln. toegenomen en overschrijden de eerste herziening met ruim € 27 mln. De extra kosten in het sociaal domein komen overeen met het landelijke beeld. In de begroting 2021 is rekening gehouden met een verhoging van de kosten met € 15 mln. Gezien de huidige trend is het mogelijk dat u in 2021 vooral in de jeugdzorg weer te maken krijgt met een overschrijding. Wel is 27 mei jl. duidelijk geworden dat er de komende jaren miljarden euro's extra naar de gemeenten moeten om de jeugdzorg goed te kunnen

uitvoeren. Dat heeft de arbitragecommissie geconcludeerd over dit conflict dat al jaren speelt tussen het Rijk en de Gemeenten. Voor komend jaar gaat het om 1,9 miljard, voor 2023 en 2024 om 1,6 miljard. Dat bedrag loopt dan in de jaren daarna af. Wat de financiële effecten hiervan zijn voor gemeente Rotterdam, zal de komende tijd duidelijk worden.

Taakveld	Realisatie 2019 (x €1.000)	Realisatie 2020 (x €1.000)	Eerste herziening 2020 (x €1.000)	Begroting 2021
6.2 – Wijkteams	99.068	105.786	107.736	108.517
6.6 – Maatwerk- voorziening Wmo	11.358	11.718	11.776	11.775
6.71 – Maatwerk- dienstverlening 18+	174.451	218.232	193.763	197.210
6.72 – Maatwerk- dienstverlening 18-	44.968	44.784	47.570	48.843
6.81 – Geëscaleerde zorg 18+	133.727	145.059	151.814	157.438
6.82 – Geëscaleerde zorg 18-	118.098	130.426	112.627	113.842
7.1 – Volks- gezondheid	34.386	28.446	31.472	31.822
Totaal	616.056	684.451	656.758	669.447

(bron: p6 accountantsverslag)

Over de overbestedingen is uitvoerig gesproken met de wethouders Bokhove en de Langen. De afwijkingen hebben deels te maken met de systematiek binnen de taakvelden en de aard van de uitgaven, maar de COR is van mening dat in zijn algemeenheid geldt dat de gemeente op grond van de BBV-voorschriften gehouden is om realistisch te begroten. Dit betekent dat zowel voor de lasten als voor de baten van realistische aannames dient te worden uitgegaan. De ervaring uit de achterliggende jaren leert, dat de lasten bij de initiële begroting op onderdelen te laag ingeschat worden. Dit zal ook blijken bij de komende voorjaarsnota, waar naar verwachting de lasten naar boven bijgesteld moeten worden. De lasten staan in beginsel los van nog extra te verwachten inkomsten uit onderhandelingen met het Rijk.

5.4 Financiële positie

De financiële positie van de gemeente is ultimo 2020 gezond. Dit wordt onderstreept door [de financiële kengetallen](#) in de jaarrekening. Dit wordt versterkt door de verkoopopbrengst Eneco. Aan de besteding van de Eneco-middelen zijn door de Raad voorwaarden verbonden en er is hiervoor een adviescommissie ingesteld.

5.5 IT-General Controls (ITGC) in de clusters

ITGC is cruciaal voor een toekomst robuust jaarrekeningproces. De COR is van mening dat de werking van de belangrijkste IT-systemen voor de accountantscontrole goed geborgd moet zijn (inclusief alle risico's), zodat de controleprocessen zoveel mogelijk systeemgericht kunnen plaatsvinden en er een optimale mix tussen systeemgericht – en gegevensgericht controleren kan ontstaan. Voor wat betreft de concern brede systemen is er de afgelopen jaren veel vooruitgang geboekt, maar voor wat betreft de systemen in de clusters is hier nog steeds veel aandacht voor nodig. Om die reden heeft de COR vorig jaar verzocht om de voortgang van systeemgerichte controles en de ontwikkelingen in de ITGC op te nemen in de voortgangsrapportages. De COR heeft geconstateerd dat de algemene beheersmaatregelen rond IT-systemen weliswaar in ontwikkeling zijn, maar dat er voor diverse applicaties nog verdere slagen gemaakt moeten worden. De eerste doorgevoerde verbeteringen (bij o.a. het HR-proces en het proces verstrekte subsidies) dienen hun beslag te krijgen bij controle 2021. Bij andere applicaties (o.a. bij het cluster MO) is nog onvoldoende duidelijk of er voldoende beheersmaatregelen zijn geïmplementeerd om de getrouwheid en rechtmatigheid van de WMO-lasten te kunnen waarborgen. Dit vormt een reëel aandachtspunt voor de controle 2021.

Bij de introductie van nieuwe applicaties dient ook in de organisatie op het netvlies te staan dat rekening gehouden moet worden met de controleaspecten van de betreffende applicatie. Dit automatisme lijkt nog te ontbreken, omdat vooral naar “de gebruikersaspecten” gekeken wordt. Bij de introductie van een nieuwe applicatie dienen direct de beheersmaatregelen geïmplementeerd te worden, zodat de getrouwheid en de rechtmatigheid direct geborgd zijn.

Steunen in de controle op systemen vergt wijziging van werkwijzen en borging van deze nieuwe werkwijzen. Het lerend vermogen binnen de clusters behoeft hierbij nog op diverse plaatsen verbetering en versnelling. In 2020 was de vooruitgang beperkt zichtbaar. Voor controlejaar 2021 is wel de verwachting dat er meer op de cluster specifieke systemen gesteund kan worden voor de controle. De COR zal dit het komende jaar nauwgezet monitoren.

5.6 Informatiewaarde jaarstukken en overige P&C-documenten

De COR heeft de wens om P&C-documenten toegankelijker en begrijpelijker te maken voor de Raad. Vanaf Pag. 10 van het accountantsverslag geeft de accountant een oordeel over de kwaliteit – en de informatiewaarde van het jaarverslag voor wat betreft algemene leesbaarheid, koppeling tussen jaarverslag en coalitieakkoord, koppeling beleidsmatige en financiële realisatie en de informatiewaarde van de paragrafen. Alhoewel de informatiewaarde verbeterd is ten opzichte van 2019, en de oplegger een duidelijke toegevoegde waarde heeft voor de Raad, is de COR van mening dat hierin nog diverse slagen gemaakt moeten worden. Het blijft zelfs voor de COR-leden moeilijk om een totaalbeeld van de financiële positie te krijgen en vooral het beeld van de geleverde prestaties en de daarbij gewenste doelmatigheid is moeilijk na te gaan. Dit jaar zijn de jaarstukken alleen gepubliceerd als webversie, waarbij de controleverklaring van de accountant geïntegreerd is.

5.7 Grondexploitatie

De accountant constateert dat de onzekerheid in grondexploitatie toeneemt in combinatie met verwachte daling van het toekomstige resultaat (zie pag. 7 accountantsverslag). Daarnaast geeft de accountant aan dat de Rotterdamse portefeuille extra gevoelig is voor marktontwikkelingen. Op dit moment ziet de accountant een markt die zich goed ontwikkelt (ondanks de Covid-19-crisis). De hoge vastgoedprijzen hebben een positief effect op de portefeuille van gemeente Rotterdam.

Voor de grondexploitatie Kop van Zuid is in 2020 een programmawijziging doorgevoerd met een financieel effect van € -2,9 mln. (nominaal) op de geraamde opbrengsten gronduitgiften zonder bestuurlijke goedkeuring van de Raad (zie pag. 124 jaarrekening). In de projectenmonitor is de raad destijds niet op de hoogte gesteld van deze wijzigingen, omdat de wijziging na het vaststellen van de projectenmonitor is doorgevoerd. Deze onrechtmatigheid raakt overigens niet de balanspositie en is alsnog toegelicht in de jaarrekening.

5.8 Kamer van Koophandel Check (Kvk-check)

De accountant heeft met behulp van een 'KVK-check' hebben gekeken of ambtenaren van de gemeente op hun naam of adres bedrijven ingeschreven hebben bij de Kamer van Koophandel. Deze analyse is beperkt tot de ambtenaren die op basis van hun functie rechten hebben om in Oracle prestatieleveringen te registreren, omdat deze bevoegdheid de aard was van een eerdere fraudecasus. De data-analyse is uitgevoerd voor 664 ambtenaren, waarvan 176 ambtenaren op hun naam of adres

geregistreerde bedrijven hadden. In totaal betrof dit 319 bedrijven. Dit is uiteraard niet direct een indicatie van fraude, omdat het ook bedrijven kunnen zijn van familieleden of bedrijven die in hetzelfde pand zijn gevestigd. De accountant heeft van de nog actieve bedrijven gecheckt of gemeente Rotterdam betalingen aan deze bedrijven heeft verricht; dat was van toepassing voor vier bedrijven. Na nader onderzoek aan de hand van onderliggende facturen en beoordeling van de bij goedkeuring van de factuur en betaling betrokken ambtenaren bleek uit de desbetreffende transacties geen indicatie van frauduleuze handelingen. Daarnaast heeft de accountant geconstateerd dat er 28 ambtenaren zijn met bedrijven op zowel hun naam als adres. Voor deze bedrijven heeft de accountant geen navraag gedaan of ze door de desbetreffende medewerkers zijn benoemd als nevenfuncties. De nevenfunctieprocedure van gemeente Rotterdam vraagt om alleen nevenfuncties te melden die een relatie hebben met het werk van de desbetreffende ambtenaar.

De COR is enthousiast over dit soort vernieuwingen in de controle, waarbij wel de privacy geborgd moet zijn. Ook is de COR net als de accountant van mening dat de procedure voor nevenfuncties herzien moet worden.

5.9 Onderwijshuisvesting

Het eerste deel van het integraal huisvestingsplan (ambities en analyses) is in 2019 door de Raad vastgesteld. In 2020 was het tweede deel klaar, waarin projecten (nieuwbouw) en maatregelen zijn opgenomen. Vorig jaar schreef de COR: De raad zal de komende jaren goed moeten controleren of het college bij de uitvoering handelt binnen de met de Raad afgesproken (financiële) kaders en of de gemeentelijke organisatie in staat is om de ambities de komende jaren wel te realiseren.

Bij onderwijshuisvesting constateert de COR in 2020 opnieuw een onderbesteding (zie ook pag. 57 van de jaarrekening). In eerdere jaren heeft de COR ook over deze onderbestedingen gerapporteerd. Het niet realiseren van begrote investeringen in schoolgebouwen is diverse malen aan de orde geweest. De oorspronkelijke begroting 2020 ging uit van een bedrag van € 63,7 mln., de 10-maands van een bedrag van € 63 mln. en uiteindelijk is € 60,4 mln. gerealiseerd. Daarmee is er een verschil van ruim € 3 mln. t.o.v. de initiële begroting. De verklaring voor deze onderbesteding is, dat er minder aanvragen van schoolbesturen zijn binnengekomen dan verwacht en dat er werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2021. Ondanks het nieuwe integrale huisvestingsplan wordt de begroting niet gerealiseerd. De financiële aannames zijn in 2020 niet gerealiseerd. In de begroting 2021 wordt voor onderwijs-huisvesting uitgegaan van een bedrag van € 65,6 mln. Voor de COR is het zeer de vraag of deze begroting in 2021 gerealiseerd kan worden. Is de organisatie in staat, en zijn er gedurende het boekjaar

voldoende overleg/stuurmomenten ingebouwd, om na te gaan of de ambities gerealiseerd kunnen worden? Het analyseren en terugdringen van onder- en overbestedingen blijft een belangrijk aandachtspunt voor het college. Tot slot bestaat bij de COR nog steeds de indruk dat er soms liever ruim begroot wordt, zodat vermeden kan worden om terug te moeten naar de Raad.

5.10 Corona-crisis

Uit gesprekken met de accountant en uit de hoorzittingen is gebleken dat de Coronacrisis voor wat betreft de financiële aspecten goed is opgepakt door het college. Als gevolg van COVID-19 zijn speciale regelingen ingesteld zoals bijvoorbeeld de TOZO-regeling en regelingen om (meer)kosten van aan Corona gerelateerde uitgaven te kunnen declareren.

Hoewel de uitwerking van deze regelingen ook pas laat in het jaarrekeningproces duidelijk werd, heeft het bepalen van de juiste balanswaardering desondanks veel tijd en de nodige correcties gekost.

Ook heeft als gevolg van Corona en overige ontwikkelingen de waardering bij een aantal dossiers de nodige doorlooptijd gekost (zie ook correctieproces).

Ook is veel informatie versnipperd bij de Raad terecht gekomen. Dit maakt het voor de Raad lastig om een integrale afweging te maken. Eenduidig beleid over hoe om te gaan met gelden/betalingen die te maken hebben met de Coronacrisis is voor de COR onvoldoende duidelijk geworden. Soms vonden betalingen plaats uit de lopende begroting, soms uit reserves en soms uit calamiteiten budget.

Naarmate de Corona-crisis langer duurt en ook met het oog op mogelijke toekomstige crisissituaties, zal hier meer aandacht voor moeten komen. De geleerde lessen uit de corona-crisis zullen geborgd moeten worden voor het financieel beheer.

Voor wat betreft de diverse collegetargets heeft de Corona-crisis een grote invloed op het wel/niet halen van de diverse targets. Voor de discussie in de Raad en commissies is het goed om scherp te krijgen wat de impact van Corona is op het wel/niet halen van de targets.

5.11 Beter en moderner jaarrekeningproces en vermindering afhankelijkheid van derden

In het najaar van 2020 is het project “naar een beter en modern jaarrekeningproces” gestart, met een vertraging van een jaar. Eigenaarschap ligt hierbij in de lijn en heeft als doel een verdere verbetering van de interne beheersing, waardoor sturing en verantwoording verbeterd wordt. FA is bij een aantal deelprocessen vanuit de lijn betrokken. De eerste resultaten zijn zichtbaar in 2020, waaronder de digitale controleverklaring. Het daadwerkelijke effect zal pas in de boekjaren 2021 en 2022 zichtbaar worden en de COR zal nauwgezet controleren of de beoogde effecten bereikt worden. De COR is van mening dat ook

het analyseren van het verbeterpotentieel in de primaire processen hierbij opgepakt dient te worden, waarbij het doel uiteraard niet is om bureaucratie te creëren, maar juist versimpeling en verbeteringen die voor de juiste balans tussen tijd, kosten en kwaliteit zorgt.

Voor jaarrekeningcontroles is het van belang dat nieuwe processen of een nieuwe manier van werken zo snel mogelijk in het jaar gestart zijn, aangezien de jaarrekeningcontrole gaat over de processen inzake de opzet, het bestaan en de werking over het gehele jaar. Ieder jaar zijn er nieuwe uitdagingen voor de controle. Voor zaken die in 2022 gaan spelen is het van belang dat eventuele controle-aspecten al dit jaar goed ingericht worden, zodat dit gereed is op 1 januari 2022, zodat de accountant er gedurende de gehele controle van dat jaar op kan steunen. Zichtbaarheid van opzet, bestaan en werking moet voor de start van een nieuw controlejaar zijn belegd, zodat er een solide basis ligt voor de controle.

De afhankelijkheid van derden voor controle-informatie is in 2021 verder afgenomen. De COR is daarnaast tevreden dat Gemeente Rotterdam een innovatiegroep opgezet heeft om de afhankelijkheid van derden in het sociaal domein verder terug te dringen. In 2021 en 2022 zal de interne organisatie verder worden voorbereid op horizontaal verantwoord, zodat dit ingevoerd kan worden bij nieuwe contracten vanaf 1 juli 2022. Tevens kan door deze afhankelijkheid terug te dringen, het controleproces versneld worden. Versnelling is niet een doel op zich, maar biedt het college en de Raad de gelegenheid om eerder financieel, dan wel beleidsmatig, bij te sturen. De COR streeft naar een organisatie die op iedere dag van het jaar “in control” is en niet alleen op het moment dat er om gevraagd wordt. Het college moet op iedere dag van het jaar verantwoording af kunnen leggen aan haar inwoners, vertegenwoordigd in de Raad van Rotterdam.

5.12 Leges Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO-leges)

De gerealiseerde baten voor de WABO-leges zijn € 8,8 mln. hoger dan begroot. De belangrijkste reden voor dit resultaat zijn de inkomsten voor aanvragen, die eind 2020 zijn ingediend. Het betreft grote tot zeer grote bouwplannen, met een hoge tot zeer hoge bouwsom (legesschijven 5 en 6). Een wijziging van het Bouwbesluit, die is ingegaan op 1 januari 2021 en waarin een verzwaring van de energieprestatie-normen (BENG) is opgenomen, heeft mede bijgedragen aan het toenemende aantal aanvragen en de hogere legesopbrengsten. Deze toename zal voor de komende jaren leiden tot extra benodigde capaciteit en behandelkosten. Om dit te bekostigen wordt een bestemmingsvoorstel van € 6,9 mln. ingediend.

De COR heeft geconstateerd dat dit niet het eerste jaar is, waarin tussen de 10-maandsrapportage en de jaarrekening blijkt, dat de WABO-leges uiteindelijk fors hoger uitvallen dan bij de 10-maands begroot.

De COR adviseert het college om begroting en realisatie van de afgelopen 5 jaar te analyseren en om op basis van die ervaringscijfers eventueel aanpassingen te doen. De wetgeving zal op dit gebied mogelijk ook tot veranderingen gaan leiden en dit zal meegenomen moeten worden in de analyse.

5.13 Ander verantwoordingsdebat

Dit jaar zal voor de tweede keer het verantwoordingsdebat “nieuwe stijl” plaatsvinden, waarin (conform de gemeentewet) het voltallige college zich verantwoord voor het gevoegde beleid in 2020.

Dit debat staat los van de vraag of de Raad de jaarrekening kan vaststellen. Dit is immers het geval omdat door de COR geconstateerd is dat er door het college gehandeld is binnen de met de Raad afgesproken kaders en de geldende wet- en regelgeving.

De COR streeft naar een verantwoordingsdebat dat meer gericht is op de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid en waarin de toezichthoudende rol van de Raad beter tot zijn recht komt.

Tijdens het debat op 11 juni staan de volgende vragen centraal:

- Wat is het beeld van de diverse beleidsterreinen op hoofdlijnen?
- Heeft het college in het afgelopen jaar bereikt, wat het de raad bij de begrotingsbehandeling 2020 (in november 2019) in het vooruitzicht stelde en wat waren de effecten van de Corona-crisis?
- Wat gebeurde er daadwerkelijk met het belastinggeld waarover besloten werd?
- Welke doelen/prestaties waren gepland en zijn wel/niet behaald?
- Welk/Hoeveel geld was ervoor begroot en wat heeft het uiteindelijk gekost?
- Wat is het oordeel over de getrouwheid & rechtmatigheid, de doeltreffendheid en de doelmatigheid?

Om dit verantwoordingsdebat verder vorm te geven, wordt het college verzocht om een korte presentatie op hoofdlijnen voor de raad voor te bereiden die ingaat op:

- de in 2020 bereikte resultaten en de uitgegeven middelen
- de doelen die het college voor ogen had en hoeveel daarvan in 2020 is bereikt en de effecten van Corona op de doelen
- wat zijn de lessen voor het college uit 2020 voor de toekomst?

Na de presentatie door het college vindt het plenaire debat plaats.

Hoofdstuk 6 Verantwoording COR en grondslag werkzaamheden

De COR onderzoekt de getrouwheid en de rechtmatigheid van de door het gemeentebestuur opgestelde jaarrekening, kan jaarrekeningen behandelen van verbonden partijen en kan naar eigen inzicht bijzondere onderzoeken verrichten naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid. Ook mag en kan de COR doelmatigheidsonderzoek uitvoeren.

In dit verslag is een overzicht opgenomen van de onderwerpen waarmee de COR zich in de periode 1 juli 2020 – 28 mei 2021 heeft beziggehouden en een vooruitblik op activiteiten voor de periode vanaf de tweede helft van 2021.

Aantal bijeenkomsten

De COR is 11 keer bijeengekomen. Daarnaast zijn in het kader van de controle jaarrekening 2020 hoorzittingen met de wethouders Moti, Bokhove en de Langen georganiseerd.

De leden Tak en Rozema hebben vanuit de COR deelgenomen in de regiegroep Feyenoord-city. Deze regiegroep is gedurende de verslag periode 14 keer bij elkaar gekomen.

Grondslag

- Gemeentewet (artikel 197, 198 en 199)
- Verordening COR

Gemeentewet

Op grond van artikel 197 Gemeentewet legt het college aan de Raad over elk begrotingsjaar verantwoording af. Dat gebeurt door de gemeenterekening en het jaarverslag aan de Raad te overleggen. Het is aan de Raad om de gemeenterekening vast te stellen en het college decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beheer. Voor de oordeelsvorming over de gemeenterekening kan de Raad zich buigen over een grote diversiteit aan informatie.

Verordening COR

Het doorgronden van de gemeenterekening en bijbehorende informatie is een specifieke aangelegenheid. De COR is om die reden belast met de advisering aan de Raad over het vaststellen van de gemeenterekening. Op grond van de verordening op de Commissie tot onderzoek van de Rekening is de commissie ingesteld. De COR onderzoekt jaarlijks de gemeenterekening. Het onderzoek richt zich op de rechtmatigheid, het financieel beheer en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De COR baseert

haar onderzoek onder meer op de programmarekening en de bijlagen, de bevindingen van de accountant (PwC), aanvullend eigen onderzoek en hoorzittingen met wethouders. De COR adviseert de Raad over de vaststelling van de gemeenterekening. Met het advies stelt de COR zich tot doel om relevante de politiek-bestuurlijke onderwerpen en aanbevelingen voor te leggen aan de Raad ten behoeve van het verantwoordingsdebat.

Bezetting COR

Dennis Tak, voorzitter (sinds 20 februari 2020)

Pascal Lansink - Bastemeijer, lid

Jaap Rozema, lid

Geert Koster, lid (sinds 20 februari 2020)

Jeroen Postma, lid (sinds 20 februari 2020)

Mark Jongsma, commissiegriffier

Accountant

PricewaterhouseCoopers (PwC), Richard Goldstein

Controlerend accountant voor de periode 2019 t/m 2022

Hoofdstuk 7 Verdere informatie met betrekking de jaarrekening 2020 en overige relevante informatie

7.1 Van begroting naar jaarrekening

In de jaarrekening legt het college verantwoording af over het jaar 2020. De in november 2019 vastgestelde begroting, inclusief de bijstellingen die hier gedurende het jaar op zijn gedaan, is de basis voor deze verantwoording. Dit betreft bijstellingen in:

- De 4-maands in de Voorjaarsnota
- De 8-maands in de Begroting 2020
- En de 10 maands 2020

Al deze [stukken](#) zijn bereikbaar via: <https://www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/>

Op 17 maart heeft de Raad een brief van het college ontvangen over het [voorlopig jaarrekeningresultaat 2020](#).

7.2 Overige relevante informatie / bronnen

Door ctrl klik komt u bij het betreffende document.

1. Aanbiedingsbrief jaarstukken 2020 ([21bb5102](#)) met als bijlage toelichting op de verplichte Bestemmingsvoorstellen
2. [Jaarstukken 2020](#)
3. Raadsvoorstel jaarstukken 2020 ([21bb5104](#))
4. Accountantsverslag PWC 2020 ([21bb6045](#))
5. Collegereactie op accountantsverslag ([21bb6049](#))
6. [Oplegger bij de jaarrekening](#)
7. [Getekende jaarstukken](#)
8. [Controleverklaring](#)
9. [Rapport Financial Audit \(FA\) – 2020](#)
10. Verordening Commissie tot Onderzoek van de Rekening
11. Controleverordening Rotterdam
12. boardletters accountant jaarrekening 2020
[Boardletter 1](#)
[Boardletter 2](#)
13. Startnotitie en Voortgangsrapportages jaarrekening 2020
[\(bijgestelde\)startnotitie](#)
[1e voortgangsrapportage](#)
[2e voortgangsrapportage](#)
[3e voortgangsrapportage](#)
[4e voortgangsrapportage](#)

Voortgang aanbevelingen COR en Accountant

Websites

<https://www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/>

<http://www.commissiebbv.nl/>

<https://rotterdam.raadsinformatie.nl/>